

Westu poisid ja rahvuse eliit

Poolteist aastat tagasi ärgitas koolivend Siim Kallas Päevalehes käivitama väitlust kunagise Westholmi gümnaasiumi (WG) taastamisest erakätes oleva eliitkoolina. Tookord tõrjuti see mõte tagasi ning väitlus lõppes enne hoo sissesäämist. Ehk tasub nüüd, enne WG 99. aastapäeva tähistamist 15. veebruaril, ideed uuesti arutluseks võtta ning küsida, kas tänane Eesti vajab eliitkooli ja kas rahvuse eliidi koolitamiseks tuleb üldse vaeva näha.

Meie äsjased kogemused ju kinnitavad, et eliit võib tekkida ka ilma sihipärase kasvatusega. On ju Eesti ministritoolidel istunud nappi haridusega metsavaht, katlakütja, aednik ning kes kõik veel ja usutavasti juhtub selliseid asju edaspidigi. Sellele nähtusele maailmaajaloolist tuge otsides võime näha, et eliit võib moodustuda isegi "inimestest tänavalt". Oli ju nii, et Stalini-aegse NSVL tippmeeste ühteliidetudki kooliaastad ei andnud vist välja Jaan Tõnissoni õpiajaga võrdset arvu.

Teise vastuväitena võidakse öelda, et Eestis on juba mitmeid kõrge õppetasemega kooli, mis annavad andekamatele noortele piisavalt eeldusi eliidi hulka pürgimiseks ning seetõttu pole vajadust mingi erilise eliitkooli järele. Kuid siinkohal tahan meelde tuletada üht olulist erinevust tänaste tippkoolide ja kunagise WG vahel: lisaks mitme võõrkeele laitmatule oskusele ja suurepärasele üldharidusele parimate õpetajate käe all, anti Westu poistele koolist kaasa üks rasketisaavutatav väärtus – suuremast osast neist kasvatati üldhärasmehed kõrgema eetilise hoiaku ja

Heinz
Valk

KOMMENTAAR

sissejuurdunud euroopalike väärtusmõistete-ga. Eeskätt seetõttu omandasid Westu poisid tollase ühiskonna teadvuses "parimate eesti perekondade parimate poegade" maine. Kuid see sai võimalikuks ainult erakoolis kehtestatud kõrge nõudlikkuse ja mitmete vabadusepiirangute abil. Egas asjatult WG-d "jakobiinide kloostriks" pilgatud.

Küsigem, kas tänane, sõjaeelsest ajast põhjalikult erinev Eesti üldse vajab sääraste vöörustega eliiti? Tundub, et kunagistele euroopalikele humanistlikele väärtustele eelistatakse meil jultumusele ja küünilisusele tuginavat läbilöögi jõudu. Selliste omadustega jõuab kõige kiiremini kõige kõrgemale nii poliitikas, äris ja tükati juba kultuuriski. Noor eestlane ei vaja härrasmehelikku vaimunõtkust, vaid agulipoisi agressiivsust.

Ilmselt selle "ajastu tellimuse" kohaselt toodavadiki nüüdsed koolid euromallidele kohandatud välise sileda olekuga, ent massikultuuri ahvatlustest mõjutatud vaimutühisusega noori, kelle ülbitsevalt hoolimatu kõikelubatus on siinses Euraasia esikus saanud vabadusemäärä mõõtühikuks. Meenub ühe muusikaar-

vustaja rõõmuröögatus, kui ta õnnelikuna teatas, et mingi eesti bänd on roppuste avaliku esitusega kõrgelt ületanud Euroopas lubatava vabadusepiiri. Elagu võimas Eesti!

Ning eks seetõttu on WG erakooliks muutmise tänases liberaalses Eestis tunduvalt raskem kui sajandialguse tagurlikus tsaaririigis. Kui tollal oli eliitkooli rajamisel käimapanevaks jõuks eesti seltskonna soov tõusta oma eliidiga baltisaksa ja vene võimu- ning vaimutippude kõrvale, siis täna niisugune stiimul puudub.

Pigem vastupidi. On ju nii ühe osake kute kui massiteabe vahendusel meile selgeks tehtud, et oleme niikuinii parimad ja edukaimad kogu Euroopas ning võib-olla juutide kõrval isegi teiseks Jehoova poolt äravalitud rahvaks ja mille pagana nimel siis veel mingi eliidi kasvatamisega vaeva näha. See veendumus põhjendab ka seda, miks senised püüded äratada meie miljonärides huvi WG taassündi investeerimise vastu, ei ole leidnud vähimatki vastukaja.

Ajaloo vääramatule kulgemisele vastupunnimine on mõttetu, eesti rahvas on väljakujunenud uued vaimsed eelistused omaks võtnud ning läheb nende jõul vana ja tohletanud Euroopa jahmunud pilgu all helesinise tuleviku poole nagu tuline nuga läbi margariini. Ja kunagise WG aateid ei õnnestu eestiliku progressi teele takistuseks seada mitte kellelgi.

Heinz Valk on Westholmi gümnaasiumi viistlane.